

Sånenyt nr. 1 2018

Formandens klumme

af Mette Marie Lungeholt

Dette blad er af forskellige årsager klar til udsendelse væsentlig senere end planlagt, så det indeholder også indkaldelsen til årets generalforsamling på side 8. Jeg håber at rigtig mange af medlemmerne har lyst til at møde op. Husk at alle pladser bestyrelsen, der er på valg, er ledige for nye interesserede. Vi har i år valgt at lægge generalforsamlingen i det jyske, ud fra vores tanke om at skifte landsdel hvert år for at tilgodese alle medlemmer.

2018 har været en stor udfordring som få-reavler. Mange måneders tørke satte sit spor på græsvæksten, så de fleste har været nødsaget til at fodre ved siden af. Det har givet langsommere tilvækst hos lammene og mindre mængde grovfoder til høst, og prisen på det der er, er høj. Jeg vil anbefale at hvis I har knaphed på foder i år, så kigger I alle jeres får grundigt i øjnene og beholder kun de allerbedste. De dårligste må

slagtes, for at foderbeholdningen kan strækkes. Ligeledes kan det være en ide, allerede nu at lave kontrakt med en foderstof om køb af fx grønpiller til vinter. De kan fungere som erstatning for en del af grovfoderet, men det må også forventes at prisen på dem stiger i løbet af vinteren.

Den dårlige fodersituation kan også tænkes at betyde flere slagter deres lam straks de er slagteklar. Så hvis I mangler et nyt avlsdyr, er det på høje tid at få det reserveret, inden det hænger i kølerummet.

Årets gang på Christiansminde	3
Fravænning af lam.....	7
Indbydelse til generalforsamling	8
Regnskab og budget	9
Hvornår læmmer fårne	10
Klippedag hos Østjysk Fåreavl.....	14
Resultat af ”Spørgsmål til medlemmerne”	15

Husk at blad-redaktøren modtager meget gerne medlemmernes billeder og evt. indlæg på formand@saane.dk

Årets gang på Christiansminde

af Tine Attermann

Herude på landet lige sydøst for Vonge by og ikke langt fra Gudenåens og Skjern åens udspring, bor Peer, jeg og Labradoren Bosco på en lille gård, som vi har døbt Christiansminde.

Vores karriere som bonderøve er ikke lang, hvilket læsere af sidste nummer af Sånenyt kan konstatere. I skrivende stund (marts 2018) er vi på vej ind i vores 3. sæson. Vi har 16 ha jord fordelt på græsmarker, skov og eng med et lille å løb samt - afhængig af årstiden – en til tre søer.

Sammen med gården overtog vi et par får og en vædder (Maren, Lizzie og Valdemar). Det efterfølgende år opstod der, i fællesskab med familie og venner, et griselaug bestående af tre ungarske Mangalitza uldgrise, der

af en af vores engelske venner blev døbt Run, Rig & U2. Lauget tilførte midler og pasningshjælp og det blev sidste år fejret med en meget hyggelig grisefest, hvor 20-25 mennesker forsøgte at spise sig igennem en kvart-stegt uldgris.

Sidste år blev bestanden af dyr udvidet med 7 høns – New Hampshire, Orpington og Lohmann samt to Såne gimmerlam, navngivet Sky og Tryg fra Ingun Pedersen i Vinderup og et Såne vædderlam døbt Anders Agger fra Jytte Madsen på Horsemosen. Og i år endnu tre høns – Isa Brown. Planen er, at tre af de gamle høns skal i gryden, hvilket dog endnu ikke er sket. Er der noget skønnere end at have 10 små hjælpere, der river mos op af græsplænen, lufter fårenes hø og lægger dejlige æg? Og for sådan nogle som

os, der tilbringer vores professionelle karriere inden døre dagen lang, er der ikke noget mere afstressende end at komme hjem

til aftenfodring og praktiske gøremål.

Vi har nu oplevet to hold lam (hver gang et hold tvillinger og et enelam) og i 2017 var vi for første gang tilfredse med det lamme-kød vi lavede. Dels fordi vi er blevet bedre til at fodre korrekt og dels fordi en god slagter med forstand på udskæringer er guld værd. Vi er spændte på, om der i år bliver mulighed for at få lam fra Sånerne. Vi har endnu ikke brugt at scanne fårene for lam pga. den lille flokstørrelse og en relativ afslappet tilgang til det at have får.

Hvornår kommer der lam?

Fårene kommer ikke på stald til læmmesæsonen pga. pladsmangel og bliver derfor heller ikke klippet inden læmningen. Planen var dog i år at klippe dem omkring

yveret, når de var midtdrægtige, hvilket desværre ikke lykkedes. Så i skrivende stund checkes yver hver dag, mens vi utålmodigt venter på de nye lam. Sidste år var første år uden den gamle vædder, der var så god som dagen er lang og meget driftssikker. Men han havde en genetisk fejl ved klovene, som gjorde, at de voksede voldsomt trods hyppig beskæring og til sidst måtte vi aflive ham. Derfor var den vædder, vi brugte, ny i faget og kom nok senere i gang end forventet. Han blev lukket sammen med fårene midt i oktober, så ifølge alle beregninger burde lammene være kommet her til Påske. Fordi fårene ikke er blevet scannet ved vi kun med sikkerhed at de to ”gamle” damer er drægtige.

Vi var i januar til fåreklipperdag (se artikel andetsteds i bladet) og har nu indkøbt en

fåreklippersaks af mærket Liscop Super Profi 3000 fra Horner Shearing i UK. Så 2018 bliver året hvor vi for første gang selv skal klippe fårene, når vejret bliver varmere og de har læmmet. Det skal nok blive sjovt. Vi begynder med at klippe de to små Såne-damer. De har en håndtérbar størrelse og er forholdsvis rolige. Vædderen, der nu er omkring 1 år gammel, er kommet i lømmelalderen. Han blev flyttet til en mark for sig selv, efter han begyndte at bokse rundt med de drægtige får og indimellem tror han vist også han er en ged, for det med at galoppe rundt og derpå springe fremad på 4 ben er meget brugt. Han materialiserede sig desuden en aften på den forkerte side af hegnnet, dvs. inde hos fårene. Det blev der nu sat en stopper for, i form af en ekstra hegnstråd.

Diverse husdyr på tur

Arbejdet med dyrene i årets løb byder på mange både dejlige, sjove og overraskende oplevelser. Især en oplevelse vender jeg tilbage til igen og igen. På et tidspunkt havde jeg læst, at det var godt at flytte fårene til andre marker pga. ormetrykket, hvilket vi besluttede at gøre. Vi havde en velegnet mark ikke langt fra de eksisterende folde med det lækreste grønne græs. Så vi satte os for at flytte (hvilket i praksis vil sige trække, skubbe og mase med) fårene fra en mark til en anden. De gamle fruer brød sig ikke om forandringen! Men flyttet blev de og alt var godt. Dette var kun nogle måneder efter vi havde fået de tre små grise og en dag stod jeg tilfældigt og kiggede ud mod den gamle fårefold, da jeg konstaterede, at toppen af bøgehækken havde fået uld – og at det be-

vægede sig... Da jeg kom rundt om huset, stod der et par får med lam og gloede på mig. Nu gad de ikke de fremmede forhold længere og var stukket af. Mit første skridt mod dem fik dem alle til at spæne i retningen af fårehuset. Snarrådigt, synes jeg selv, åbnede jeg for porten til huset og straks styrtede de indenfor i sikkerhed og jeg kunne lukke porten, tørre sveden af panden og ånde lettet op. Men da jeg vente mig rundt, så jeg nu tre små grise, der traskede fornøjet afsted forbi selvsamme bøgehæk, som fårene lige havde passeret. Hvordan var de nu sluppet ud?? Heldigvis lod de sig nemt lokke med håndklap og kalden og var hurtigt tilbage i folden igen. Vi havde i vores (u)visdom slukket for strømmen til den nederste tråd for at slippe for hele tiden at skulle fjerne jorden fra tråden i samme takt som grisetryner skubbede det op, som jo er deres natur. Men de havde blot møvet sig under hegnet og var taget på tur. Så lærte vi også lidt af denne oplevelse...

Jeg vil gerne slutte med at sige tak for muligheden for at fortælle om stort og småt fra Christiansminde og glæder mig til også fremover at læse om andre fåreejers erfaringer i Sånebladet.

Husk at når I som medlemmer af Såneforeningen sælger såner til nye ejere, kan I melde dem ind i foreningen. Det er gratis for nye medlemmer i en første periode.

Helt konkret sender I en mail til Allan (se kontakt-oplysninger på bagsiden), så sørger han for resten.

I mailen skal følgende fremgå:

Navn

Adresse

Tlf. nr

Mail-adresse

CHR nr

Fravænning af lam

af Hans-Erik Jensen

Selv om vi knap nok har overstået læmnin-
gerne, kan vi alligevel godt se fremad og
tænke på, hvordan vi får lammene gjort
færdige på bedste måde og hvordan vi kan
forberede fårene til næste sæson. Selv om
det lyder som to opgaver hænger de allige-
vel sammen.

Når lammene er ca. 60 dage gamle, er det
en god idé at vurdere såvel får som lam.
Lammene vejes for at bestemme tilvæksten
og fårenes huld vurderes for at se, hvor
meget længere de kan malke. Vejning og
huldvurdering siger også noget om, hvor
meget græsmarken yder. Ved en alder på 60
dage optager lammene mere næring fra
græsset end de gør fra mælken. Man kan
sige, at lammene på dette tidspunkt begyn-
der at konkurrere med deres mødre om
græsset.

Hvis fårenes huld er 2,5 eller derunder, er
det på tide at få planlagt fravænning. Det
skal gøres for, at fårene kan nå at komme i
passende huld inden næste ilæmning. Vi
ved jo, at græssets værdi normalt bliver rin-
gere i juli og august for at bedres lidt igen i
september.

Et lam, der ved fødslen vejer 4 kg, skulle
gerne veje 18 til 22 kg ved 60 dage, svaren-
de til en tilvækst på ca. 250 – 300 g/ dag.
Hvis vægten ikke er opnået, må man se ef-
ter årsagen. Den kan være parasitter, mang-
lende malkeevne hos fåret eller måske er
græsset ikke så godt som forventet. Det er
en god idé at veje lammene hver anden til

tredje uge og, hvis tilvæksten ikke er som
forventet, tage en gødningsprøve til under-
søgelse for parasitter. Hvis der ikke er para-
sitter, må lammene på bedre græs eller have
en form for tilskudsfoder. Et lam som er
stoppet i vækst er vanskeligt at få til at vok-
se igen.

Engelske undersøgelser viser, at lam klarer
foderskift bedre, hvis de er præsenteret for
det nye foder inden fravænning. Det gælder
både afgrøder og kraftfoder.

Skal lammene behandles mod parasitter
omkring fravænning er det bedst at gøre
det, mens de stadig går med fårene. Den
stress, der følger med fravæningen, kan
have en negativ indflydelse på immunfor-
svaret. Det gælder især ved brug af vaccine,
men også ved brug af midler mod parasit-
ter ses en reduceret effekt.

Lam som vejer 20 kg og skal vokse 250 g/
dag har et foderbehov på 0,75 fe*/dag og
110 g fordøjeligt protein, ved 40 kg er fo-
derbehovet ved samme tilvækst 1,2 fe/dag
og 120 g fordøjeligt protein. Hvis denne
eller højere tilvækst skal opnås, kræver det
gode græsmarker. Hvorledes man opnår
det, kan man få inspiration til ved at læse
artiklen: De fire gyldne g'er, som findes på
hjemmesiden ->nyheder ->artikler

* En fe (foderenhed) svarer til 13,3 MJ
(megajoule).

I "gamle" dage svarede 1 fe til energien i
1 kg byg.

Indbydelse til ordinær generalforsamling

af Mette Marie Lungholt

Generalforsamlingen afholdes lørdag den 29. september 2018 hos Tine Attermann, Sønderhedevej 15, 7173 Vonge.

Kl. 12 er foreningen vært ved en let frokost (kræver tilmelding) og selve **generalforsamlingen starter kl. 13** med følgende dagsorden ifølge vedtægterne:

- a. Valg af dirigent
- b. Formandens og avlsudvalgets beretning
- c. Regnskab
- d. Behandling af indkomne forslag:
- e. Budget, herunder kontingent for kommende regnskabsår
- f. Valg af formand på lige år. På valg er Mette Marie Lungholt, der modtager genvalg.
- g. Valg af to bestyrelsesmedlemmer. På valg er Allan Christensen og Hans-Erik Jensen. Allan modtager genvalg.
- h. Valg af suppleant til bestyrelsen. På valg er Tine Attermann, der modtager genvalg.
- i. Valg af revisor. På valg er Anders Pettersson, der modtager genvalg
- j. Valg af revisorsuppleant. På valg er Hanne Pettersson, der ikke modtager genvalg

k. Valg af medlem til avlsudvalget for 2 år. På valg er Hans-Erik Jensen, der gerne stiller sit mandat til rådighed.

l. Fastlæggelse af tid og sted for næste års generalforsamling

m. Eventuelt

Tilmelding til frokosten til Mette Marie Lungholt (spjaette@gmail.com) senest den 23. september.

Medlemmerne er meget velkomne til at stille op til alle posterne i bestyrelsen og vi ønsker også meget gerne deltagelse fra samme som muligt og jeres input til hvad I ønsker fra foreningen.

Vi har ofte haft et fagligt arrangement i forbindelse med generalforsamlingen, men vi er i bestyrelsen løbet tør for ideer. Hvad har I lyst til (at køre et par timer for) at høre/se?

Regnskab og budget

af Allan Christensen

SÅNE FÅR, DANMARK

Regnskab 2017/18 - Budget 2019/20

Resultatopgørelse:	R 2016/17	R 2017/18	B 2017/18	B 2019/20
Indtægter:				
Kontingent 2017/18 (41 enkelt, 14 dobbelt) (Heri kommer 15 nye medlemmer)	17.100	18.600	25.000	25.000
Renter	2	1		
Sånebeklædning			4.000	4.000
Indtægter i alt	17.102	18.601	29.000	29.000
Omkostninger:				
Møder			1.500	1.500
Gebyrer				-
Deltagelse i dyrskuer	2.065	2.163	3.000	3.000
Såne-bladet (inkl. porto)	6.652	3.464	6.000	7.000
Generalforsamling	8.399	772	5.000	5.000
Markedsføring		-	1.400	1.400
Domæne (www.saane.dk)	157	45	200	200
Medlemsarrangement		-	3.000	3.000
Sånebeklædning		-	4.000	5.000
Omkostninger i alt	17.273	6.444	24.100	26.100
Resultat:	-171	12.158	4.900	2.900

Balance 30/6-18:			
Aktiver:		Passiver:	
Danske Bank	20.689	Egenkapital primo	6.836
Kasse	622	Årets resultat	12.158
		Egenkapital ultimo	18.994
		Skyldige omkostninger:	2.317
		(porto 592,-, 3 dyrskuer 1725,-)	
Aktiver i alt	21.311	Passiver i alt	21.311

Dato: 12. august 2018

Allan Christensen
Kasserer

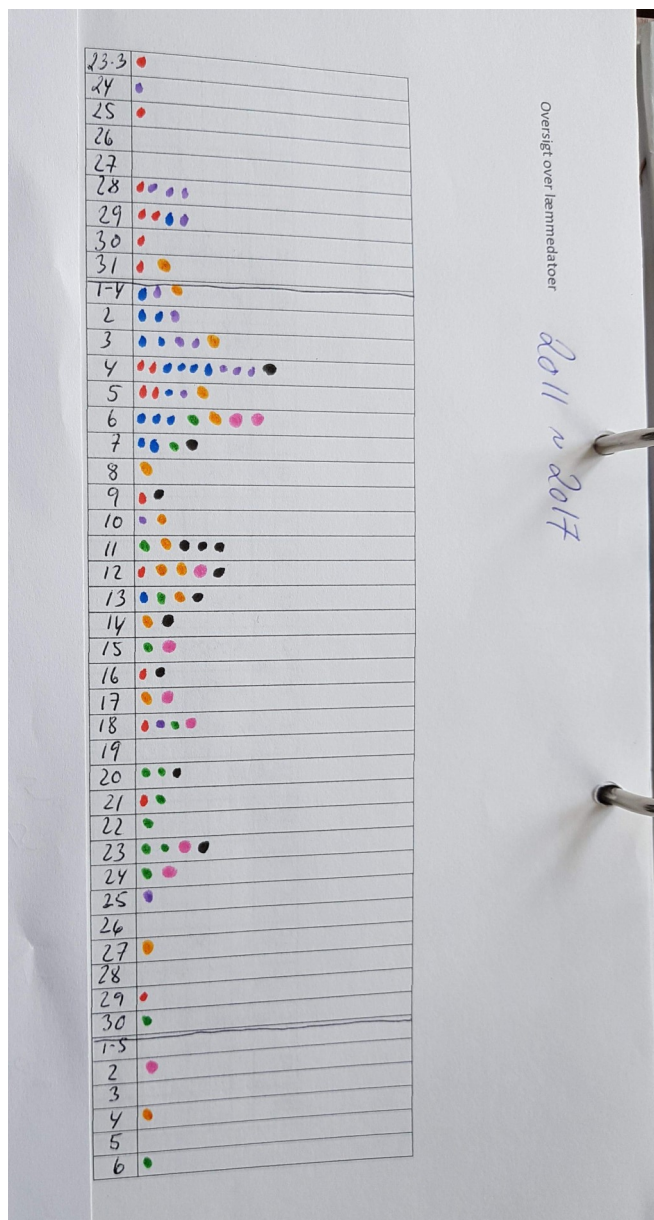

Anders Pettersen
Revisor

Hvornår læmmer fårene?

af Vibeke Bille Rasmussen

Siden 2011 har jeg udover dato for læmnin-
gerne også noteret tidspunkt på døgnet,
hvor fårene læmmer.

Datoerne for væddernes ankomst i flokken,
har varieret lidt fra år til år. Tidligst d.
28/10 og senest d. 17/11. Jeg har brugt den
glimrende drægtighedstabel og planlagt ef-
ter, hvorvidt læmningerne kunne begynde i
eller efter påske, kunne jeg holde fri fra ar-
bejde, eller kunne der være andre hensyn,
der forhindrer mig i at være i stalden mest
muligt.

Det har ikke altid været muligt at holde fri i læmmeperioden, og det har da også med-
ført nogle døde lam. Som formentlig ville
have været levende, hvis jeg havde været til
stede. Som f.eks. mit ældste får, der som 8
årig (igen) var scannet med trillinger. Hun
gik i fødsel, mens jeg var på arbejde, og da
jeg kom hjem lå to døde lam, stadig i foster-
hinderne, en var heldigvis levende. Hun
havde nok kun haft overskud til at tage sig
af den ene, og de to andre blev måske født
så hurtigt efter, at hun ikke havde kræfterne
til at tage sig af dem også. De ville klart
kunne være reddet.

Selv om jeg ikke forlader mig på tidligere
notater som værende faktuelle, er det allige-
vel sjovt at se, hvorledes læmningerne for-
deler sig over perioden. Ved vædderintro-
duktion sidst oktober er læmningerne ho-
vedsalig samlet på 4-5 dage, fra d. 3. – 7/4,
og ved introduktion i november ligger ho-
vedparten af fødslerne fra d. 11. - 13/4,
men med variation fra d. 31/3 til d. 4/5.

Og hvor ofte skal vækkeuret så sættes til
om natten? Helst ikke overhovedet, kunne
mine notater tyde på, men gerne tidlig mor-
gen.

Af de læmninger, jeg har noteret tidspunkt
på i perioden 2011 til 2017, er den seneste
læmning kl. 00.30 (regner det som en sen
og ikke en tidlig læmning). Så er der nattero
til kl. ca. 04, med 4 læmninger, 19 mellem
kl. 05 og 06, 6 mellem kl. 07 – 08, og nogle
få om formiddagene og hen over middag.
Så kommer der et ryk kl. 14 til 16, med 15
læmninger, og de sidste 11 læmninger er
mellem kl. 21 og 23. Jeg har selvsagt ikke

Klippedag hos Østjysk Fåreavl

af Tine Attermann

Lørdag den 28. januar var der inviteret til fåreklipperdag af Østjysk Fåreavl og omkring 30-40 fåreentusiaster mødtes hos Jakob Hjort Korsvik i Adslev ved Hørning for at lære mere om fåreklipping.

For sådan nogle hobby fåreopdrætter som os, var det en oplagt chance for at lære kunsten at klippe selv. Indtil nu har vi benyttet os af en professionel klipper, med de dertil hørende ulemper som timing, pris osv.

Det var en kold og blæsende dag, så heldigvis kunne vi stuve os sammen i stalden, hvor de to af de i alt 4 stationer var etableret. De 3 var med forskellige former for klippeborde og klippemaskiner og den sidste var den manuelle version, hvor fåret placeres på gulvet.

En vigtig grundregel før man går i gang, især hvis man kommer mange forskellige steder, er at desinficerer klippebordet og klipperedskaberne (pga. af risiko for smitte med bl.a. klovsyge). Dyrene skal skubbes sammen og stå tæt, fordi klippingen er nemmere, hvis de sveder. Derfor skal man som nybegynder helst klippe, når det er lidt varmt i vejret, fordi lanolinen løsner sig ved 10 graders varme.

I den første stald, der blev beboet af både får af racen Texel samt høns af flere forskellige racer, stod Kjeld ved et lavt metal klippebord, hvor fårets hoved blev holdt på plads af en metalkæde.

Han forklarede bl.a., at en kam med vinger måske ikke klipper så pænt, men det går hurtigt. Så jo grovere kammen er, jo hurtigere klipper den, og – når man har mange får – jo billigere bliver det.

Derefter så vi Arne klippe på gulvet, hvor et tæppe var udlagt. Det er den kendte meto-

de, hvor fåret hviler på den ene kølle. Det så anstrengende ud for ryggen (Arnes) og er måske lidt ubehageligt (for fåret). Igen en lille snak om materiel, om vigtigheden af at maskinen holdes ren og fri for ophobning af lanolin. Klippe på gulv virker mere besværligt for alle parter og selv om fåret er meget passivt, kan man nemmere miste grebet som nybegynder. Hvis man er uheldig og har lavet stiksår, sprayes de med blue-spray for at modvirke evt. fluer i såret. Dette er naturligvis mest aktuelt om sommeren.

Sandkorn og ophobning af lanolin kan sløve knivene og dette kan ske fra det ene øjeblik til det andet.

Det sidste demobord var ved Morten, som også havde et lidt højere klippebord af træ, hvor fårets hoved blev holdt på plads af et reb. Mortens klippemaskine adskilte sig fra de øvrige ved at være koblet til motoren, der hænges op i loftet. En fordel fordi maskinen er mindre og lettere, til gengæld har

man ulempen ved det stivere kabel i forhold til ledning. Helt klart en trossag, hvilken maskine man benytter.

Efter en fjerde demonstration på et Knarrhult klippebord, blev vi sluppet løs – under kyndig overvågning – på Jakobs godt 30 får. Og det var jo bare med at kaste sig ud i det, her var chancen for at prøve kræfter med klipperiet under vejledning. Som uøvet kan man godt være bange for at komme for tæt på huden, men holdes kniven i den rette vinkel, sker der sjældent noget. Det var overraskende varmt neden under alt det der uld, det var fedtet og det var ikke helt så nemt, som det så ud til. Men som en lidelsesfælle sagde, da vi stod og kiggede lidt på de tilbageværende baner af uld: ”Fårene er vist ligeglade...”.

Tak til Jakob & Co. for beredvilligt at stille får til rådighed og for den efterfølgende forplejning.

Konklusionen på dagen må være: Det er umiddelbart sværere end det ser ud til, men så svært er det heller ikke. Og spar ikke på udstyret!

Citater:

Det er vigtigt at knivene er velslebne og vel-smurte og at man sørger for at rengøres dem, både efter slibning og klipning.

Resultat af ”Spørgsmål til medlemmerne” af Hans-Erik Jensen

I november 2017 sendte foreningen en række spørgsmål til medlemmerne for at finde ud af, hvor stort et antal får racen bestod af, og hvor mange lam der blev født. 32 medlemmer besvarede spørgsmålene med følgende resultat.

Tallene herunder er fremskrevet til at omfatte alle besætninger i racen.

Racen består af 630 moderfår og 85 væddere heraf er 418 moderfår og 64 væddere dataregistrerede. 47% af besætningerne er dataregistrerede og de har 66% af fårene.

Den gennemsnitlige besætning er på 9,7 får og 1,31 vædder dvs. 7,38 moderfår/ vædder. Lammetallet, altså lam/ moderfår, er for racen som helhed 1,43. For registrerede besætninger 1,53 og for ikke registrerede 1,24.

Som det ses af ovenstående er racen ikke særlig stor, da det jo kun er de registrerede

får, der kan tælle med som avlsdyr. I den engelske organisation RBST (Rare Breed Survival Trust) har man et skema for, hvor meget eller lidt en race er truet på baggrund af racens størrelse. Skemaet kan ses på denne adresse: <https://www.rbst.org.uk/Rare-and-Native-Breeds/Sheep/Sheep-Conservation-Policy>

Man vil se vores race med 418 moderfår, ifølge RBST, er ”truet”, og det mener jeg, foreningen og avlerne bør forholde sig til. En nærliggende løsning er, at få flere til at dataregistrere deres dyr, så der kommer flere dyr i puljen. Selv om det blev virkelighed, er der stadig spørgsmålet om indavl tilbage. Andre små racer kan købe nye gener i udlandet, men den mulighed har vi i sagens natur ikke. Derfor har foreningen og avlerne en opgave i at finde ud af, hvorledes der kommer nye gener til racen, uden racen mister sine gode egenskaber.

Billede taget af Hans-Erik Jensen

Bestyrelsen

Mette Marie Lungholt
Formand/Såne nyt/avlsudvalg
Tlf. 22 42 63 52 e-mail: spjaette@gmail.com

Anette Fjordvang
Næstformand/Sekretær
Tlf. 21 67 17 81 e-mail: anettefjordvang@gmail.com

Allan Christensen
Kasserer
Tlf. 40 15 31 80 e-mail: acstavnsolt@gmail.com

Hans-Erik Jensen
Webmaster/avlsudvalg
Tlf. 50 46 31 02 e-mail: hejensen48@gmail.com

Vibeke Bille Rasmussen
Avlsudvalg
Tlf. 50 57 68 03 e-mail: vibekebille@gmail.com

Tine Attermann
Suppleant
Tlf. 25 57 60 34 e-mail: attermann.tine@gmail.com

Avlsudvalg

Mette Marie Lungholt tlf. 22 42 63 52 e-mail: spjaette@gmail.com
Hans-Erik Jensen tlf. 50 46 31 02 e-mail: hejensen48@gmail.com
Vibeke Bille Rasmussen tlf. 50 57 68 03 e-mail: vibekebille@gmail.com
Suppleant Iben Dolriis tlf. 51 28 56 71 e-mail: ibendolriis@gmail.com

Forsidebilledet er taget af Mette Marie Lungholt

Det er altid populært at lade børn (og barnlige sjæle) få lov at klappe fårene på landets skuer.